

به نام خدا

بررسی ابعاد و نقدهای سند تحول بنیادین

مولفان :

عاطفه حسینی زاده

علی حسینی زاده

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۳)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه : حسینی زاده، عاطفه، ۱۳۷۰
عنوان و نام پدیدآور : بررسی ابعاد و نقدهای سند تحول بنیادین / مولفان عاطفه حسینی زاده، علی حسینی زاده.
مشخصات نشر : ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری : ۱۴۴ ص.
شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۴۰۸-۰۱۹-۶
وضعیت فهرست نویسی : فیبا
موضوع : سند تحول بنیادین - ابعاد - نقدها
شناسه افزوده : حسینی زاده، علی، ۱۳۷۴
رده بندی کنگره : PN۲۱۴۰
رده بندی دیویی : ۸۰۹/۲۰۱
شماره کتابشناسی ملی : ۹۴۹۳۸۵۲
اطلاعات رکورد کتابشناسی : فیبا

نام کتاب : بررسی ابعاد و نقدهای سند تحول بنیادین
مولفان : عاطفه حسینی زاده - علی حسینی زاده
ناشر : ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)
صفحه آرایی، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر
تیراژ : ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ : اول - ۱۴۰۳
چاپ : زبرجد
قیمت : ۱۴۴۰۰۰ تومان
فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان :
<https://chaponashr.ir/ketabresan>
شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۴۰۸-۰۱۹-۶
تلفن مرکز پخش : ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵
www.chaponashr.ir

انتشارات ارسطو

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۵	پیشگفتار.....
۷	فصل اول: چشم انداز سند تحول بنیادین.....
۷	سند تحول و چشم‌انداز پیش رو.....
۱۴	اهداف سند تحول بنیادین.....
۱۵	ساحت‌های شش‌گانه سند تحول بنیادین.....
۱۸	خلاصه سند تحول بنیادین.....
۲۱	فصل دوم: اهمیت ساحت‌های شش‌گانه سند تحول بنیادین.....
۲۲	۱. ساحت تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی.....
۲۳	۲. ساحت تربیت زیستی و بدنی.....
۲۴	۳. ساحت تربیت اجتماعی و سیاسی.....
۲۵	۴. ساحت تربیت اقتصادی و حرفه‌ای.....
۲۵	۵. ساحت تربیت علمی و فناوری.....
۲۶	۶. ساحت تربیت زیبایی‌شناختی و هنری.....
۲۷	نتیجه‌گیری.....
۲۷	ضرورت بازنگری سند تحول بنیادین با تأکید بر تربیت تمام‌ساحتی.....
۳۱	مختصات رویکرد آموزش و یادگیری همه‌ساحتی.....
۳۷	فصل سوم: نقد سند تحول بنیادین.....
۳۷	نقدی کوتاه و کلی بر سند تحول بنیادین نظام آموزش و پرورش.....
۴۰	سند تحول بنیادین (تمرکز بر مقوله سیاست‌گذاری، نظارت و.....)
۴۹	ابعادی از سند بنیادین نیاز به توسعه و تکمیل شدن دارد.....
۵۰	سند تحول بنیادین شتابزدگی یا عقب‌ماندگی؟.....
۵۳	فصل چهارم: بررسی متن سند تحول بنیادین.....
۵۳	((بخش اول: اسناد و قوانین بالادستی آموزش و پرورش)).....

۵۸((سند تحول بنیادین آموزش و پرورش جمهوری اسلامی مصوب شورای
۹۱بخش اول سیاست گذاری، نظارت و ارزیابی در سطح کلان
۹۱برنامه ریزی و نظام اجرایی
۹۲نحوه ترمیم و بروزرسانی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش
۹۳((آیین نامه اجرایی مدارس مصوب سال ۱۴۰۰ شورای عالی آموزش و پرورش))
۹۹چرخشهای تحول آفرین در مدرسه
۱۰۰راهبری و مدیریت
۱۱۱ویژگی‌های مدرسه در افق چشم‌انداز
۱۲۱فصل پنجم: برنامه درسی و پژوهش
۱۲۴پژوهش
۱۲۷فصل ششم: بهداشت سلامت فضا تجهیزات و فناوری و ایمنی
۱۲۷بهداشت و سلامت
۱۲۹فضا و ایمنی
۱۳۰تجهیزات و ایمنی
۱۳۱فناوری
۱۳۷امنیت شغلی حرفه‌ای
۱۳۷مرخصی و زمان حضور
۱۳۸آراستگی پوشش و لباس
۱۳۸کارورزی
۱۳۸سایر موارد
۱۴۱منابع و مآخذ

پیشگفتار

در نظام تعلیم و تربیت کشور خصوصاً در وزارت آموزش و پرورش بر سند تحول بنیادین در آموزش و پرورش تأکید می‌شود؛ این سند که در سال ۱۳۹۰ در شورای عالی انقلاب فرهنگی به تصویب رسیده است؛ دارای هشت فصل بوده و از ابتدا به عنوان نقشه راه آموزش و پرورش معرفی شده است. توجه به تربیت تمام ساحتی، گسترش عدالت آموزشی، افزایش مشارکت و اثربخشی خانواده در نظام تعلیم و تربیت، تربیت انسانی موحد، مؤمن و معتقد به معاد و آشنا و متعهد به مسئولیت‌ها، عدالت خواه و صلح جو از جمله اهداف پیش‌بینی شده در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش است. در سند تحول، فلسفه تعلیم و تربیت در جمهوری اسلامی ایران تک ساحتی و تک بعدی نیست و برای تربیت چند ساحت در نظر گرفته شده است. تعلیم و تربیت اعتقادی، تعلیم و تربیت اخلاقی، تعلیم و تربیت اجتماعی و سیاسی، تعلیم و تربیت زیستی و بدنی، تعلیم و تربیت زیباشناختی و هنری، تعلیم و تربیت اقتصادی و حرفه‌ای و تعلیم و تربیت علمی و فناورانه به عنوان ابعاد تربیت در نظر گرفته شده‌اند.

پس از پیروزی انقلاب، نظام تعلیم و تربیت را بر همان پایه‌های نظام شاهنشاهی ادامه یافت. این خلأ احساس می‌شد که جایگاه اسلام در نظام تعلیم و تربیت کجاست؟ با چه اصولی از منظر اسلام باید در آموزش و پرورش کار کرد؟ سند تحول طراحی شده است تا این خلأ را جبران کند و به این سؤالات پاسخ دهد و نشان دهد چه تفاوتی بین تعلیم و تربیت در اسلام و دنیای غرب است.

به دلیل مشکلات و دغدغه‌هایی که در دهه اول پس از پیروزی انقلاب اسلامی با آنها مواجه بودیم خیلی فرصت نشد تا به مسائل اصولی تعلیم و تربیت پرداخته شود و بیشتر کارها روبنایی بود. اما در سال‌های بعد ضرورت داشت زیربناها، زیرساخت‌ها و مبانی در یک نقشه راهبردی گردآوری شود. سند تحول بنیادین چنین نقشه‌ای است.

فصل اول

چشم انداز سند تحول بنیادین

سند تحول و چشم انداز پیش رو

چشم انداز در سند تحول بنیادین در آموزش و پرورش مطابق با سند جامع تحول و نوسازی نظام آموزشی مصوب سال ۱۳۸۹ بوده و این گونه تعریف می شود: چشم انداز نظام آموزشی، اعلامیه جهت گیری نظام آموزشی و بیانگر هویت و آرمان آن است که تصویری از مقاصد آینده نظام آموزشی کشور در افق ۱۴۰۴ را ترسیم می کند. بر این اساس نظام تعلیم و تربیت به عنوان مهم ترین عامل انتقال، بسط و اعتلای فرهنگ در جامعه اسلامی ایران، مسئولیت آماده سازی دانش آموزان جهت تحقق مرتبه ای از حیات طیبه در همه ابعاد را برعهده دارد که تحصیل آن مرتبه برای عموم افراد جامعه لازم یا شایسته است. سن تعلیم و تربیت رسمی برای تحصیل حیات طیبه ۵ سالگی است و حیات طیبه نیز زندگی مبتنی بر ارزش غایی زندگی - قرب الی الله - تعریف می شود و نظام معیار تعلیم و تربیت نیز متناسب با آن ارزش های مقبول در دین اسلام است. در این چشم انداز، ملاک های حیات طیبه متمایز با ملاک های اصلی زندگی سکولار و غیردینی است و آرمان آن حیات طیبه تحقق جامعه جهانی مهدوی است.

یکی از عوامل مهم سعادت و بهروزی ملت ها در طول تاریخ توجه به مقوله فرهنگ و تربیت نسلی متناسب با نظام ارزشی جوامع است. به تبع تحقق حیات طیبه و رسیدن به مرحله تمدن اسلامی در مسیر حکمرانی در نظام ولایی نیازمند مجاهدتی مطهری گونه در همه ابعاد تربیتی، فرهنگی، علمی، اقتصادی و اجتماعی دارد که درگاه مهم تعلیم و

تربیت مهم‌ترین و بنیادی‌ترین زیرساخت توسعه پایدار در کشور محسوب می‌شود. از همین سو در سیره امام خمینی (ره) و رهنمودهای مقام معظم رهبری به کرات مسئله توجه به نظام تعلیم و تربیت به عنوان پیشانی مقابله با تهاجمات فرهنگی ایادی استکبار به خوبی نمایان است. پر واضح است که تحقق تعلیم و تربیت موثر با حداکثر کارایی در نظام جمهوری اسلامی که به دنبال آموزش و پرورش سالم، صالح و انقلابی قابل دستیابی است، تحقق حیات طیبه و نیل به جامعه مهدوی را ممکن می‌سازد.

طبیعی است که برای رسیدن به این افق نگار بلند اندیشه ای، وجود نقشه ی راهی کارآمد، متوازن، شفاف و دقیق الزامی است.

از سال ۱۳۸۹ در اثر مجاهدت های علمی فراوان در نظام تعلیم و تربیت کشور تحت راهبری، شورای عالی آموزش و پرورش، شورای عالی انقلاب فرهنگی و شورایی از حوزه علمیه، سند تحول بنیادین آموزش و پرورش در دستور کار اجرایی سیستم آموزشی کشور قرار گرفت.

هر چند در سال های اخیر دلیل عدم اهتمام به اجرای سند توفیقات اجرایی سند کم بوده اما از نظر گذراندن افق های کارآمد سند تحول بنیادین آموزش و پرورش جهت تبدیل شدن به گفتمان عمومی جهت اجرا بسیار ضروری و حیاتی است.

در این سند به شش ساحت مهم تربیت اعتقادی، اخلاقی، اقتصادی، علمی، هنری، تربیت زیستی و بدنی اشاره شده که فصل های سند مبتنی بر این موارد تنظیم شده است.

در ادامه فصل های سند را در نگاهی اجمالی و گذرا از نظر می گذرانیم.

پس از بیان کلیات در فصل اول، بیانیه ارزش ها شامل ۳۰ محور کلی در فصل دوم سند تحول آمده است.

محورهایی که روشن می کند سند تحول بنیادین آموزش و پرورش تنها در اندیشه تحقق جامعه اسلامی در کشور ایران اسلامی نیست، بلکه نگاهی ژرف تر مبتنی بر تعالیم روح

بخش قرآن کریم در راستای تمدن سازی اسلامی و ایفای نقش تمدن ساز در موج بیداری اسلامی را دنبال می‌کند.

در این بیانیه که تمامی کارگزاران، ملزم به همکاری جهت تحقق بندهای آن می‌شوند نقش و جایگاه معلم به عنوان اساس تحول به وضوح روشن است. پرواضح است، تنها در صورتی می‌توان امید به تحول در سیستم آموزشی داشت که با معلم رشد یافته و تکامل یافته زمینه تربیت دانش آموز تحول خواه و تحول آفرین ایجاد شده و در نهایت جامعه ای تحول یافته در مسیر تکامل و پیشرفت فراهم شود. در همین راستا تشکیل دانشگاه فرهنگیان به عنوان ستون فقرات سند تحول بنیادین آموزش و پرورش برای تربیت معلمان تحول آفرین در نخستین ماه های تصویب سند گامی بلند برای حرکت در این مسیر بود.

تاکید بر مدرسه محوری در این بیانیه از آن جهت است که گاهی برخی ملاحظات اداری و بخش نامه ها و دستورالعمل های طولی از بالا به پایین، امکان ابتکار را از اولیا مدرسه گرفته و فضای مدارس تبدیل به پادگانی خشک و بی روح می‌شود و امکان ابتکار از معلم سلب و دانش آموز نیز از درس و مدرسه گریزان می‌شود. اعطای اختیار انعطاف به کادر آموزشی مدرسه جهت همراه کردن آموزش و پرورش دانش آموز با نشاط، پویایی، فعال کردن هوش عملکردی با در نظر گرفتن تفاوت های جنسیتی، فردی، اجتماعی و روانی در مراحل مختلف رشد نقطه ای برجسته جهت شکستن فضای خسته کننده آموزشی در سیستم آموزش و پرورش کشور است. نسخه ای که معلم را به عنوان افسر سپاه پیشرفت برای راهبردی مسیر آموزش و پرورش دانش آموزان مسلح می‌کند.

در فصل سوم بیانیه پس از روشن ساختن جایگاه آموزش و پرورش به عنوان مهمترین دستگاه مادر در حصول به حیات طیبه ماموریت نقش های مختلف درگیر در فرایند تعلیم و تربیت اعم از معلم، دانش آموز، مدیر، تشکیلات اداری و سایر نهادهای مرتبط به وضوح مشخص می‌شود. به گونه ای که جهت تربیت هماهنگ از مستخدم مدرسه تا

مدیر باید در راستای برنامه ای خاص به عنوان قطعاتی از یک پازل در کنار هم متناسب با یک الگوی تربیتی هماهنگ به ایفا نقش بپردازند.

چشم انداز آموزش و پرورش تراز در گام پیش روی، تا تحقق تمدن سازی فصل چهارم سند تحول بنیادین آموزش و پرورش را به خود اختصاص داده است. چشم اندازی عمیق جهت فتح قله های دانش دنیا منطبق با آنچه مقام معظم رهبری در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی مطرح میکنند و برنامه درسی ملی نیز برای آن راهکار ارائه می دهد. در این چشم انداز، دانش آموز متدین، فعال، کوشا و انقلابی با روحیه پرسشگری و نقادی در مدرسه ای تربیت می شود که با تعمیم عدالت آموزشی با استفاده از امکانات روزآمد و فناوری های نوین بر مدار معلم تحول یافته و تحول آفرین و تکامل یافته در مکتب اصیل اسلامی به صورت مستقل با تمرکز بر تفاوت های جسمی، جنسیتی، فردی، اجتماعی، اقلیمی و اخلاقی جهت ایفای نقش مختص به خود آماده شده و تحویل جامعه می شود.

انسانی رشد یافته در مکتب اسلام که در وجوه دینی و اخلاقی آماده تعامل مثبت با سایر انسان ها، طبیعت و سایر مخلوقات خداست. ارتقای جایگاه نظام آموزشی، تامین عدالت آموزشی، افزایش نقش خانواده در امر تعلیم و تربیت عمومی، بهسازی و تحول در نظام برنامه ریزی آموزشی و درسی، مالی و اداری و زیرساختهای کالبدی از اهداف برشمرده شده در فصل ۵ سند است که در فصل ۶ راهبردهای متناسب از قبیل: استقرار نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی بر اساس نگاه توحیدی متضاد با نگاه سکولاریسم، نگاه یکپارچه و هماهنگ به فرایند تعلیم و تربیت عمومی، ابتناء فرایند طراحی، تدوین و اجرای اسناد تحولی زیر نظامها شامل برنامه درسی، تربیت معلم و تأمین منابع انسانی، راهبری و مدیریت، تأمین و تخصیص منابع مالی، تأمین فضا، تجهیزات و فناوری-پژوهش و ارزشیابی و برنامه های کوتاه مدت و میان مدت بر مبنای نظری و فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی و مفاد سند تحول بنیادین آموزش، نهادینه کردن عدالت آموزشی، گسترش و تعمیق فرهنگ پژوهش و ارزشیابی، خلاقیت و نوآوری، نظریه پردازی و مستند سازی تجربیات علمی تربیتی بومی در نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی، ارتقای معرفت و

بصیرت دینی، تعامل اثر بخش و فعال نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی با سایر نهادها و دستگاههای مرتبط به ویژه نهاد خانواده و رسانه با تأکید بر کاهش مرزهای تعلیم و تربیت رسمی و غیر رسمی از راهبرد های سند تحول بنیادین آموزش و پرورش است.

فصل هفتم راهکارهای عملیاتی سند به تفصیل مشتمل بر ۲۳ سرفصل و ۱۳۱ راهکار بیان شده است. نگاه ویژه به جایگاه معلم با طرح رتبه بندی معلم، سنجش مداوم صلاحیت های حرفه ای معلم، تشویق پژوهش محوری معلمان در راستای اهداف عالی سند تحول بنیادین، آموزش های اختصاصی ضمن خدمت و... از راهکار های اجرایی بر مدار نظام آموزشی معلم محوری است، که معلم تراز آموزش دیده ضمن انعطاف در برنامه درسی با در نظر گرفتن تفاوت ها، دانش آموز را بر پایه نظام هدایت تحصیلی به سمت آموزش متناسب با استعداد و توانایی و علاقه او سوق می دهد که دارای نقش پذیرفته شده در جامعه است. به گونه ای که هر دانش آموز جدای از آموزش رسمی حداقل یک فن و حرفه را در طول تحصیل جهت نقش آفرینی متناسب در برنامه درسی که ۱۰ تا ۲۰ درصد آن به آشنایی با حرف و فنون و جغرافیا محلی و... اختصاص میابد آموزش دیده و توانمند می شود. تلاقی معلم، عالم دینی در نتیجه ارتباط مدرسه و حوزه علمیه نیز جهت رشد علمی و تربیت دینی در کنار هم تعبیه شده که مشاور اختصاصی هر مدرسه این بستر را راهبری می کند.

استفاده از فناوری های روزآمد و هوشمند، محتوا آموزش چند رسانه ای، برگزاری کلاس درس در تعامل با محیط و مرتبط شدن دانش آموزان با کتابخانه، ورزشگاه، خانه های سینما و... از راهکار های ایجاد نشاط، آموزش فعال و پویا در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش است. طراحی، تدوین و اجرای برنامه درسی ملی براساس اسناد تحول راهبردی و باز تولید برنامه های درسی متناسب با فرهنگ ایرانی اسلامی، متناسب سازی محتوا با مراحل مختلف رشد، استفاده از ظرفیت رسانه ها، کانون های تربیتی و مذهبی مساجد و... برای رشد اخلاقی دانش آموز، رعایت اقتضائات هویت جنسیتی (پسران و دختران) و ویژگی های دوران بلوغ دانش آموزان در برنامه های درسی و روش ها و برنامه های تربیتی، ضمن توجه به هویت مشترک آنان، ایجاد نظام رتبه بندی مدارس و

موسسات آموزش و پرورش جهت شفاف‌سازی عملکرد جهت ارتقا، حاکمیت برنامه محوری بجای کتاب محوریک (تربیت عملی در اردو، بازدید علمی و کارگاه عملی آموزشی و تربیتی) گوشه ای کوچک از راهکارهای اجرایی فصل هفتم سند تحول بنیادین آموزش و پرورش است.

در آخرین فصل سند تحول بنیادین آموزش و پرورش نیز در مورد پارادیم های نظارتی بر اجرای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش سخن گفته شده و این وظیفه خطیر را شورای عالی انقلاب فرهنگی عهده دار شده است. یکی از وجوه بسیار ارزشمند که در سند تحول بنیادین تعبیه شده، ترمیم مداوم سند متناسب با نیازهای روزآمد توسط شورای عالی آموزش و پرورش زیر نظر شورای عالی انقلاب فرهنگی است در بازه های زمانی ۵ ساله انجام می‌گیرد.

نکته قابل ذکر در مورد سند تحول بنیادین آموزش و پرورش آنکه علی رغم جامعیت و نگاه چند بعدی متن سند تحول که در چهار دهه گذشته عمر جمهوری اسلامی بی نظیر است اما، بی توجهی برخی مدیران مسئول دولت تدبیر و امید در حوزه تعلیم و تربیت، عدم هماهنگی دستگاه های مختلف درگیر اجرا، تبدیل نشدن سند به گفتمان واحد جامعه از موانع سد راه اجرای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش در کشور است.

متأسفانه در هشت سال گذشته درگیر نگاه اشتباه به سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و تقلیل آن در سطحی کوچک بوده ایم که باعث بن بست و عقب‌گرد آموزشی در کشور شد. در صورتی که سند تحول نسخه ای ملی جهت رسیدن به توسعه پایدار در نیل به حیات طیبه است که حداقل چهار وزارتخانه آموزش و پرورش، وزارت علوم، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و وزارت ارتباطات باید در اجرای آن حضور مستقیم داشته و دستورالعمل اجرایی هماهنگ را پیش ببرند که متأسفانه به هر علت اینگونه نشده است. در سال‌های اخیر عدم حرکت هماهنگ و ضعف ستاد اجرایی سند تحول در آموزش و پرورش حرکت اجرای شئون سند را کند کرده است اما امروز با روی کار آمدن دولت مردمی ایران قوی ضرورت برگزاری کرسی‌های علمی، تشریح سند در جامعه

دانشگاهی، همراهی صداوسیما و رسانه‌ها با ایدئولوژی سند تحول بنیادین آموزش بسیار ضروری است. متأسفانه در سالهای اخیر صدا و سیما و رسانه‌ها در تشریح ابعاد مختلف سند تحول بنیادین آموزش و پرورش برای تبدیل شدن اجرای سند به گفتمان عمومی در میان جامعه خوب عمل نکردند که باید این عقب ماندگی در اسرع وقت جبران شده و به سرعت تمامی دستگاه‌های مسئول آرایش متناسب با اجرای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش به خود بگیرند.

نیاز مبرم است که در همه دستگاه‌های مسئول این تفکر که سند تحول بنیادین آموزش و پرورش نسخه برون‌رفت جامعه از مشکلات است درونی شود چرا که در مقابل حمله فرهنگی دشمن تنها آرایش جنگی مفید و مثمرتر در شرایط کنونی به عهده گرفتن نقش پدافند غیرعامل با سلاح سند تحول بنیادین توسط آموزش و پرورش است که حملات فرهنگی دشمن را خنثی می‌کند. نگاهی نو به آموزش و پرورش نگاه نو به جامعه و تمدن ساز شدن در گام دوم انقلاب اسلامی است. گامی که با وجود معلمان جوان انقلابی، افسران با انگیزه سپاه پیشرفت پر قدرت برداشته خواهد شد و خرمشهرهای پیش‌روی نظام تعلیم و تربیت فتح خواهد شد.

سند تحول بنیادین آموزش و پرورش یکی از راهنماهای موجود برای تحقق اهداف تعلیم و تربیت در کشور است. نظام تعلیم و تربیت در کشور برای رسیدن به اهداف باید بر اساس خط‌مشی دقیق و مشخصی حرکت کند. این سند و دیگر راهنماهای مشابه، کار تعلیم و تربیت را آسان می‌کنند. آن‌ها سمت‌وسوی اقدامات و فعالیت‌های سیاست‌گذاران، کارشناسان و مجریان تعلیم و تربیت را مشخص می‌کنند. این راهنماها برای افق زمانی بلندمدت طرح‌ریزی می‌شوند و با بازنگری‌های مستمر با نیازها و خواست جامعه هماهنگ می‌شوند.

سند تحویل بنیادین نقشه راه توسعه سرمایه انسانی کشور است. این سند برنامه‌ای برای تمامی نهادها و دست‌اندرکاران فعال در آموزش و پرورش است. با این سند، حرکت‌ها و اقدامات افراد مسئول در سمت‌وسویی دقیق و مشخص می‌گیرد.

باتوجه به اهداف انقلاب اسلامی و لزوم توسعه همه‌جانبه در بخش‌های مختلف فرهنگی، اجتماعی و... لزوم تربیت چنین نسلی، بیش‌ازپیش احساس می‌شود. از همین رو است که دست‌اندرکاران آموزش و پرورش در کشور اقدام به تهیه و تنظیم این سند کرده‌اند. این سند با استفاده از سایر اسناد موجود و با سرلوحه قراردادن ارزش‌ها و اهداف انقلاب تهیه شده است.

تهیه‌کنندگان این سند به‌خوبی از کمی‌ها و کاستی‌های تلاش‌های گذشته آگاه هستند. آن‌ها می‌دانند خروجی آموزش و پرورش پاسخگوی نیازها و خواسته‌های جامعه و جمهوری اسلامی نبوده است. به همین خاطر با علم بر این موضوع و برای جبران ضعف‌های گذشته اقدام به طراحی این سند کرده‌اند.

سند تحول بنیادین راه رسیدن ایران به رتبه‌های برتر اقتصاد، علم و فناوری در منطقه را نشان می‌دهد. این هدف در کنار تبدیل‌شدن ایران به کشوری الهام‌بخش برای جهان اسلام و دارای روابط حسنه با دنیا محقق می‌شود.

طرح تدوین این سند با تصویب شورای عالی آموزش و پرورش در دستور کار شورای عالی انقلاب فرهنگی قرار گرفت. گروه بزرگی از کارشناسان و پژوهشگران با همراهی صاحب‌نظران حوزه و دانشگاه و جمعی از مدیران و کارشناسان آموزش و پرورش، این سند را تدوین کردند. آنها دیدگاه‌های امام راحل (ره) و نظرات رهبری را مبنای تدوین این سند قرار دادند.

اهداف سند تحول بنیادین

سند تحول بنیادین اهداف مختلف و ارزشمندی را دنبال می‌کند. این اهداف هم در سطح خرد و هم در سطح کلان، زمینه‌ساز تحولات مهم و چشمگیری می‌شوند:

۱- انسان‌هایی نمونه و معیار برای ایران اسلامی؛ انسان‌هایی با ویژگی‌هایی مثل: اعتقاد به خداوند بزرگ، صلح‌جو و عدالت‌خواه، ایثارگر، وطن‌دوست، ماهر و کارآفرین و...؛

- ۲- ارتقای نظام تعلیم و تربیت در همه سطوح و در همه اشکالش (رسمی، عمومی و خانواده)؛
- ۳- گسترش عدالت آموزشی و تربیتی به شکلی جامع؛
- ۴- برقراری یک نظام اثربخش مدیریت منابع انسانی؛
- ۵- افزایش مشارکت عمومی به ویژه خانواده‌ها در ارتقا نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی؛
- ۶- پیشرفت در نظام برنامه‌ریزی آموزشی، اداری، مالی و زیرساخت‌های مرتبط؛
- ۷- افزایش اثربخشی و کارایی در تعلیم و تربیت رسمی عمومی کشور؛
- ۸- کسب جایگاه نخست آموزش و تربیت در منطقه و جهان اسلام و بهبود مستمر این جایگاه در سطح جهان؛

ساحت‌های شش‌گانه سند تحول بنیادین

امر آموزش و تربیت، امر خطیری است که اجرای درست آن به افراد دلسوز، مسئول و دغدغه‌مند احتیاج دارد. معمولاً در هر جامعه‌ای بهترین انسان‌های آن جامعه مسئولیت آموزش و تربیت را برعهده می‌گیرند. در کشور ما نیز مربیان و آموزشگران بعد از کسب امتیازهای لازم و عبور از فیلترهای مختلف، عهده‌دار این مسئولیت در مدارس می‌شوند.

با وجود این، بالابودن سطح دانش، بیان شیوا و... تنها امتیازهای لازم برای آموزش و مربیگری نیست. آموزشگران و مروجان تعلیم و تربیت باید نگاهی همه‌جانبه به آموزش‌های خود داشته باشند. آنها باید آموزش‌های خود را با توجه به همه ابعاد وجودی انسان و در راستای اهداف راهبردی کشور ارائه کنند.

ساحت‌های شش‌گانه سند تحول بنیادین، یک راهنما برای ارائه آموزش‌های همه‌جانبه است. این ساحت‌ها عبارت‌اند از: